Ч. 274 (13.819). Львів, субота 13. жовтня 1934. Pocztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Після політичного вбивства.

ЖИТТЄПИС ЧЛЕНІВ РЕҐЕНЦІЙНОЇ РАДИ.

БІЛГОРОД, 11. X. ПАТ. Згідно зі заповітом покійного короля Олександра до реґенційної ради ввійдуть кн. Петро Караджорджевич, сенатор Станкович і д-р Перович. Кн. Петро Караджорджевич, це стриєчний брат короля Олександра. Уродився в 1893 р. у Петербурзі. Вчився в Білгороді і в Англії, де скінчив студії в університеті в Оксфорді. Підчас світової війни був адютантом короля. В 1923 р. одружився з княжною Ольгою, донькою грецького князя Миколи. Має двох синів: Олександра і Миколу. Бере живу участь у культурному житті Югославії. Сенатор Станкович у кабінеті Кркіча в 1932 р. став міністром освіти. Є професором медицини та бере дуже живу участь у публичному житті. Був членом народньої ради в Заґребі, яка кермувала визвольною боротьбою хорватів і довела до обєднання хорватів зі сербами.

Д-р Перович скінчив правничі студії в Празі і в Відні. Вже студентом брав живу участь у громадянському житті. Після обєднання Югославії став прокуратором у Спліті, а з черги префектом у Дубровнику. В 1931 р. став баном бановату Сави.

ХАЙ ЖИВЕ КОРОЛЬ!
Нові подробиці вбивства.

ПАРИЖ, 11. X. ПАТ. На основі зізнань свідків хід вбивства виглядав так:

„Після привитання король Олександер сів до закритого авта з мін. Барту ліворуч та ґен. Жоржом напроти. Почот не віїхав ще на 200 метрів, коли з юрби перед будинком біржі шугнув кремезний мужчина, відіпхнув поліційного аґента і з окликом „хай живе король!" скочив на східці авта. Тим окликом змилив поліцію. Зі східців авта почав стріляти вглуб авта. Король дістав три рани, мін. Барту та ґен. Жорж теж ранені. В одній хвилині шофер спинив авто. Одночасно полк. Піоле завернув конем і ударом шаблі скинув атентатчика на землю. Негайно надбігли поліційні аґенти кидаючись на вбивника, який тяжко ранений у голову, ударом шаблі, стріляв далі. В юрбі повстав переполох, перервано кордон поліції і люди почали масакрувати вбивника. Поліція з тяжким клопотом вирвала вбивника з рук юрби. Авто з королем спинилося перед префектурою. Незорієнтована юрба витала окликами короля, який уже вмирав. Коли внесли короля до салі префектури, король був уже без памяти і не вважаючи на заходи лікарів помер.

Мін. Барту не втратив притомности. Ранений у ліву руку хотів власними силами підвестися, але захитався і впав. Підчас операції дійшло до кровотечі і лікарі перевели трансфузію крови. Та ці заходи були даремні і міністр помер. Коли Барту на хвилину перед операцією очуняв, спитав, чи король живе. Притакуюча відповідь викликала вдоволення.

Раненого ґен. Жоржа перевезли до шпиталю. Підчас операції витягнули кулю і його здоровля поправилося.

РЕВІЗІЇ ТА АРЕШТУВАННЯ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ, 11. X. ПАТ. Поліція перевела в Парижі численні ревізії серед югославянських емігрантів. В колишнього міністра внутрішніх справ Прібіцевича забрала низку документів. Ревізії відбулися в товаристві югославянських студентів, робітників та емігрантів. У сина вбитого посла Радіча найшли багато документів і арештували двох його товаришів, які мали револьвери.

ПРАВДИВЕ ПРІЗВИЩЕ ВБИВНИКА. — СТЕЖНІ ЛИСТИ.

Париська поліція устійнила, що вбивник короля Олександра і мін. Барту скривався під фальшивим прізвищем Келемена в Парижі від 30. вересня до 5. жовтня ц. р., де мешкав в однім торговельнім готелі. Вбивник взивається Рудольф Стук або Сук. Пашпорт на прізвище Келемена фальшивий. Вбивник мешкав у готелі з якимсь типом, який замельдувався під прізвищем Володислава Бенеша. Обох їх відвідував третій тип, якийсь Нікомір Наліс зі Спліту.

Югославянська поліція поінформувала паризьку поліцію, що Наліс є дуже підозрілою особою. Його в 1933 р. засудив суд у Марселі на 4 місяці вязниці, а коли відсидів кару, вигнали його з Франції.

Поліція шукає за Налісом і Бенешом, за якими розіслала стежні листи.

ВИКИДАЮТЬ ЧУЖИНЦІВ.

Міністерство внутрішніх справ оголосило, що нагляд над чужинцями загострено. І так коли в перших місяцях 1933 р. поліція виселила з Франції 3.930 чужинців, то в перших місяцях ц. р. виселили вже 5.400 осіб, а тепер ще 6.728 осіб.

АРЕШТУВАННЯ В ПРАЗІ.

БЕРЛІН, 11. X. ПАТ. „Берлінер Таґеблят" повідомляє, що праська поліція арештувала колишнього члена чужинної леґії Антона Вавріна, якого число пашпорту тотожне з числом пашпорту Келемена. Пашпорт Вавріноці виставив чехословацький консулят у Загребі. Ваврін служив у чужоземній леґії в Мароку, де занедужав і його звільнили. Шукаючи за працею приїхав до Югославії, де загубив пашпорт. Поліція не хоче дати ніяких виясень.

ПРАГА, 11. X. ПАТ. Офіційний комунікат запевняє, що Петро Келемен не був ніколи чехословацьким громадянином. Консулят у Загребі не видавав йому теж пашпорту. Ваврін каже, що свій пашпорт згубив мабуть у Югославії.

ГОСТРА ЦЕНЗУРА В ЮГОСЛАВІЇ.

РИМ, 11. X. ПАТ. „Джіорнале д Італія" пише, що на вістку про вбивство короля у Марселі, югославянська влада приказала негайно замкнути кордони Югославії. Перервано теж телефонічну і телеграфічну комунікацію Югославії зі закордоном. Опісля комунікацію привернено, але загострено пресову цензуру. Виявилось, що в Білгороді істнує сильна терористична організація, яка підготовляла вбивство короля. На політичний овид Югославії випливає прізвище ґен. Живковича, який 1929 р. був премієром уряду.

ДАЛЬШІ ЗАЯВИ СПІВЧУТТЯ.

БІЛГОРОД, 11. X. ПАТ. Югославянський уряд дістав заяви співчуття від премієрів Франції Думерґа, Польщі Козловського, премієрів Болгарії, Ірляндії, Мусолінія, державного секретаря Злучених Держав Гуля. Одночасно міністерство закордонних справ вислало ноти до всіх посольств у Білгороді з повідомленням про смерть короля та вступлення на престіл малолітнього короля Петра II.

ДЕНЬ ПОХОРОНУ КОРОЛЯ.

Панцирник „Дубровнік" з тілом короля Олександра приїде до порту Спліт щойно в суботу 13. жовтня ц. р. в полудне. Спеціяльний поїзд з тілом короля приїде до Білгороду в неділю рано. День похорону ще не устійнений, але не відбудеться раніше, ніж у середу або четвер.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ ІТАЛІЇ, МАДЯРЩИНИ ТА ХОРВАТІВ.

ПАРИЖ, 11. X. ПАТ. Політичні кола в Білгороді переконані, що вбивник короля Олександра є членом македонської терористичної організації. В Загребі і Любляні відбулися маніфестації з ворожими окликами супроти Італії та Мадярщини. В Сараєві маніфестували проти Італії та хорватів.

Перед Загальними Зборами Сокола-Батька.

Львів, 11. жовтня 1934.

На неділю 14. жовтня ц. р. заповіджені Загальні Збори Сокола-Батька. Ці Збори будуть до деякої міри епільогом подій, що відбулись 30. червня ц. р. на майдані Сокола-Батька в часі ювилейного здвигу. Там, як відомо, частина соколів виповіла послух своїй виборній, повноправній Старшині та зірвала найкращу точку програми, а саме масові вправи тисячки соколів, і тимсамим підорвала ціле ювилейне свято власної установи. Ця подія зробила на наш загал гнітуче враження.

Вся українська преса вдарила в дзвін тривоги. Бо дух анархії закрався до установи, яка в житті нашого народу працювала цілі десятиліття, защіплюючи та поглиблюючи дисципліну як виховний чинник в українському громадянстві. У цій болючій справі забирали голос і ми. Ми станули безвастережно в обороні престіжу установи, в обороні нарушеного авторитету Старшини і в обороні світлих виховних традицій С.-Б. Ми напятнували степовий дух анархії та бунту, що проявився в такій безглуздій формі на святі. Одначе не вся преса зайняла аналогічне становище. Чули ми у нашій пресі і голоси, які намагалися виправдати спричинників скандальної події і тимсамим санкціонувати в нашому теперішньому зорганізованому житті цей прецеденс бунту проти власного проводу. Не тут місце полемізувати з такими голосами, але всеж варт їх пригадати, щоб наше громадянство усвідомило собі той жалюгідний факт, що в нашому народі все таки є оборонці анархічного бунту та деструкції в організованих колективах. Це мусять собі особливо добре усвідомити передовсім усі ті, що братимуть активну участь у недільних Загальних Зборах Сокола-Батька.

Нема сумніву, що до цих Загальних Зборів іде здавна підготовка. Готовляться до них напевно не тільки ті, що стоять на становищі безвастережного пошанування дисципліни та субординації в тій заслуженій для виховання нашого народу установі, але й ті, що ідею бунту проти авторитету проводу піднали до рівня якоїсь панацеї, що нібито може єдино і виключно поставити на ноги чи випростувати буцімто „заломаного духа нації". Ми думаємо, що таких прихильників ідеї бунту на Загальні Збори установи, якої найважнішим завданням є вповювати добровільний послух та дисципліну у своїх членів, не требаб взагалі допускати. Колиж це булоб неможливе, то треба вжити відповідних та гідних заходів на те, щоб їх по Зборах з тієї установи безоглядно усунути. Бо така установа, як Сокіл-Батько, що має за собою такі світлі традиції, що має і дуже поважні надбання, що була і може далі бути тіль-

ки зразком солідарности, організаційної суцільности і дружности, не може собі позволити на те, щоби у ній вигрівався та виростав дух бунту.

На цих Загальних Зборах між іншим має теперішня Старшина, як зачуваємо, зложити свої мандати в розпорядження Зборів. Це має вона, мовляв, зробити тому, що дехто приписує їй вину сумного інциденту на ювилейному святі. Гадаємо, що перекидати вину на Старшину несправедливо і недоцільно. Свого часу на пресовій конференції, влаштованій Старшиною С.-Б. для вияснення причин і генези інциденту, ми мали нагоду переконатися, що Старшина зробила все, щоб ювилейне свято випало якнайкраще. Ми набрали тоді переконання, що її вина тут ні при чому. Зате ця Старшина заповіла тоді, що буде твердою рукою санувати відносини в Товаристві та ліквідувати анархію. Чи Старшина на цьому полі осягнула багато — не знаємо, але на Загальних Зборах напевно про це довідаються їхні учасники. Думаємо, що цілі Загальні Збори пройдуть саме під знаком оздоровлення відносин у Товаристві та привернення належного і гідного становища підірваній дисципліні й субординації, що все були і тепер мусять бути підвалинами сокільської організації. Ми не сумніваємося, що Загальні Збори наділять свою Старшину відповідними повновластями в цьому напрямі та подбають на майбутнє про те, щоб Сокіл-Батько розвинув якнайкраще і якнайширше свою виховну діяльність у напрямі культу для добровільної дисципліни, послуху й пошани авторитету.

Жалюгідні події на ювилейному святі переконали хіба весь зрілий український загал у тому, що кожній Старшині Сокола-Батька, яка буде послідовно боротися з елементами анархії та розкладу в сокільській організації, треба дати сильну та солідну підтримку і таким чином допомогти їй вивести цю установу на ясний шлях для спільного добра всього українського народу.

Джерела терору.

Шум у світі з приводу марсельського вбивства.

Львів, 11. жовтня 1934.

Вся т. зв. прилюдна опінія у широкому світі, репрезентована назовні тисячами газет, подобає на схвильоване море. Шум, який счинився з приводу кількох стрілів на марсельській вулиці, не тільки не улягся, але щойно змагається, в міру того, як поглиблюються рефлексії і виринають щораз нові сумніви на тему нинішнього стану у всьому світі, такого пригожого для народин людей, які не бачать іншої можливости боротьби за свої вимоги, не бачать ніякої іншої можливости зміни того істнуючого стану річей, як лише бомбами і револьверами.

Усіх тих, що цікавляться справою замаху, можна поділити на три групи: одні стараються устійнити всі найменші подробиці вбивства, при чому, очевидно, найважнішою справою є вічна ще загадка особи вбивника. Цю сторінку події виповнює слідство, яке ведуть не лише французька і югославянська поліція, але мабуть поліції всіх европейських столиць, що постійне стоять у взаємному звязку. Адже ми відразу читали, що вбивник мав при собі чеський пашпорт — і цей момент поставив на ноги чеський поліційний апарат; ріжнородні чужинецькі подорожні візи, зазначені у тому пашпорті, казали віднестися до всіх дотичних властей; бельгійські чинники безпеки ствердили, що югославянське посольство у Брюселі дістало пересторогу, що істнує плян атентату на короля; болгарська поліція заметушилась на звістку, що атентат походить з македонських кол, — словом, слідство заточило найширші розміри і вона найприкріше дає себе відчувати всім югославянам на чужині, головно у Франції. Зараз на першу звістку про атентат югославянська влада замкнула границі і Югославія найшлась наче ізольована від світа, колиж і привернено звязок — він залишився під гострою контролею.

Той підхід югославянських властей до справи слідства найкраще вказує на тамошні внутрішні відносини. Виявлення ніби то відразу великої терористичної організації на югославянському терені ще яскравіше світло кидає на підложа, на якому могла розцвисти революційна конспірація. І тому другий момент у цій трагічній історії, який звертає на себе увагу, це внутрішня ситуація у Югославії, — розбіжности поміж сербами з одного боку та хорватами, словінцями, чорногорцями і болгарськими македонцями з другого, врешті система диктатури, як пануючий режим. Короткий історичний огляд тих відносин подали ми у вчорашній статті. Німецька преса, яка поставилась надзвичайно співчуваюче, підкреслюючи геройську поведінку короля Олександра підчас останньої війни, — висловлює острах, що смерть короля не причиниться до пацифікації внутрішніх відносин у Югославії; [illegible] лише в його особі гамулець для сербських амбіцій і претенсій. Вістка, що на політичний овид у Білгороді випливає знову ген. Живкович, безперечний винуватець страшенного загострення міжнаціональних відносин в Югославії і спричинник репресій проти всіх провідників хорватських автономістів, та звістка вказувала би на велику короткозорість впливових сербських кол, які жалобу по трагічній смерті короля хотять використати для ще дужчої петрифікації тих відносин, серед яких зродилася думка атентату.

Засаднича проблема терору, його джерел і доцільности — це третій момент марсельської трагедії. Міркування на цю тему все актуальні, а в цьому році їх актуальність зросла справді „рекордово“. В лютому революція на вулицях Парижа (50 убитих і поверх 1000 ранених), у тому самому місяці громадянська війна у Відні (238 вбитих і 658 ранених), під кінець лютого знову криваві комуністичні заворушення у Франції. У березні п. р. змова Вальдемараса у Литві, генеральний страйк зі стрілами в Еспанії, спроба фашистівського перевороту в Естонії, замах на мін. Ґерінга. У квітні старшинська змова у Румунії, таємнича історія зі змовою в

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 13. ЖОВТНЯ 1934.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА,

Фльоренція.

(Із подорожнього записника.)

Покидаю Рим. З настроєм, якби дивився ще на староримські водопроводи в полі. Якось дивнодавно повуро на душі.

Заходить сонце. В його проміннях, що стиха перебирають на пальмах, як на струнах гарф, іще тремтять бадьорі слова приятелів, які прийшли на стацію прощати мене:

— Рим, друже, це наркотик для душі стуженої людини: напевно незабаром знову побачимося тут!

Гомоніли ці слова, вперто, як стукіт експресу об рейки.

Прийшла й сутінь. Туга зорі запалила: на них, як на клявішах небесної музики, спочили очі мої!..

Рим зникав — поїзд ніс мене у сторону Фльоренції: вічне місто немов нишком закривалося серпанком туги, а місто ренесансу все більше в душі виринало.

Пригадую собі чомусь той славетній пятнацятий вік, коли у Фльоренції кипучою струєю плило всесторонне культурне життя: ренесанс, яким Европа до кінця свого істнування буде дихати.

Поїзд жене. Молодик заходить [illegible] темніє кобальтове небо. Праворуч різкими контурами виринає місто Ареццо: на шляху Рим—Фльоренція, це важливий історичний пункт. Це тут на початку 1300 років проводив ґібелінами великий ґібелінець Уґоччіоне делля Фаджіоля. Тут проживав єпископ Ґульєльміно Убертіні великий полководець, що й Службу Божу правив у шоломі й з мечем при боці. Тут проживав єпископ і князь Ґвідо Тарляті да Петрамаля. Цей теж, як і Убертіні був людиною престолу й баталії: захищав ґібелінів до останку сил. Це він, Тарляті, „у 1327 році в Міляно положив корону на голову Людовика Баварійського, якого оточували князі й пани, захисники ґібелінів і бунтівники проти святої церкви. Він це був незвичайним коронатором виклятих імператорів“. У одній із церков Ареццо, св. Франческа, находяться найкращі з усіх творів Пера делля Франческа, монументальні фрески „Розбиття і смерть Козрое короля Персії“...

Серед таких роздумувань залунало чарівне слово:

— Фіренце!

Миготіли зорі і серце товклося у грудях, і зорі і серце раділи.

Був пізній осінній вечір. Вулиці повні світла, народу, дзеленькоту трамваїв, трубок авт. У повітрі, проміж церкви й палати, несеться невмірущий леґіт ренесансу.

Біля станції у зоряне небо зімається альбертівська фасада церкви Санта Марія Новелля. Поліхромія фасади легко зливається з колíром ночі. Величним ґотиком немов злітає собор Санта Марія дель Фіоре й першою банею ренесансу з розмахом врізується у небо. Дебело й суворо могутніє Христільниця. Струнко біло рветься у гору дзвіниця Джіотта якої поліхромія з поліхромією фасади собору радіють у сяйві рефлекторів.

Сторожко сіріє потужна палата Сіньорії.
Від віків шумить Арно.
Ніч.

*

Ранком, іще в кімнаті готелю, приходять на думку слова Е. Мінца: „Ренесанс, вірючи, що лише наслідує, творив **ex novo**. І зробив чудо: в умовини поступу поставив традицію“. То виринули слова Ренана: „Греція створила все: мистецтво, науку, фільософію — усе те, завдяки чому наше життя стає гарне і дороге... І як Греція все те створила, то Італія усе те відродила“... І колискою того відродження стала Фльоренція.

З такими думками швидкою ходою помандрував я до собору Санта Марія дель Фіоре. Тут, напроти собору звертає мою увагу Христільниця — Баттістеро —: вона з XIII. віку, кремезна, вражає простотою своєї архітектури. Належить до ренесансу, який зачала школа родини мистців Пізано. Це той перший ренесанс, що зближений іще дуже до старовини, але який уже передчував Брунеллеска. Троє бронзових дверей Христільниці, це твір — плоско- й високорізьба — різьбаря Ґібертія. Він увесь поринав у студії над грецькою різьбою. Для нього Лізіп був у різьбі богом. Ці двері, головно другі й треті, це найкращий твір життя Ґібертія: оцій плоскорізьбі від XIII. віку досі ніхто не подолав. Над дверима постаті — різьбаря А. Пізана, Донателлія, до бронзу якої припадає сонце. В середині Христільниці: вся потужна баня в мозаїці тієї візантійсько-норманської доби, XIII. вік. Мистецьким багацтвом та вибагливістю нагадуються вам мозаїки Санта Марія ін Трастевере, у Санта Марія Маджоре в Римі. Та ці в Христільниці, ще багатші розкішшю подиху, шириною замислу. Довкола, горою попід банею, вікна романського стилю, вже того легкого, в якому щезає вагота старого Риму. З цих вікон світло радісно бє на чорта в мозаїці, який, опершися двома ногами на грішників, їдає смашненько грішника.

Звідсіль заходжу в собор. Його будову почали в 1296. р.: себто, ще той чистий ґотик, що ще встигнув захопити й Фльоренцію. Згори бє світло з круглих вікон, то зза густих, важко кольорових вітражів. Є дещо з різьби Пізана, Донателлія. Собор своїм ґотиком, який має у собі стилі архітектоніки майстрів Сієни тогож XIII. віку, — переходить зверху у могутню баню перших років ренесансу Брунелеска (перша пол. XV. віку).

Біля собору, легко, мов чарівна стать Афродити Анадіомене, виринає струнко в гору дзвіниця. Називають її дзвіницею Джіотта, бо він працює біля неї від 1334 р. до своєї смерти 1337. р.

Потім іду в церкву Санта Кроче (св. Хреста). Побудував її Арнольфо ді Камбіо, у XIII. віці. Тут Це пантеон славних людей ренесансу Італії. Тут поховані: Ґіберті, Боккаччіо, Аретіно, Мікельанджельо, Макіявеллі, Ґалілео Ґалілеї, Леонардо Бруно й багато інших. Окрім того є тут і монумент-могила Данта. Це лиш символічно, бо Данте спочиває у Равенні, де був на вигнанні. І хоч фльорентійці хотілиб мати мощі Данта, то равенняни не дають їм, бо — мовляв — ви його прогнали а ми дали йому захист

(Далі буде).

Італії, бомбові замахи у віденських каварнях, у травні кріваві комуністичні заворушення у Парижі, кинення бомби у Відні і замах на Дольфуса у Зальцбурзі, — заворушення на Латвії, серія нових замахів в Австрії і замах на Штаремберга. Червень приніс нові події в Австрії, у басейні Сари, на Литві, у Катальонії, у Франції, врешті кривавий кінець місяця в Німеччині. Липень записав вбивство Дольфуса і кріваві демонстрації в Голяндії. У вересні військова революція у Греції, врешті у жовтні — революція в Еспанії і стріли у Марселі...

Справді жахливий реєстр — зрештою далеко ще неповний, бо брак в ньому напр. подій у Польщі. І коли німецька преса твердить, що головним джерелом того напруження у світі, що створює атмосферу постійного неспокою, є версайський мир і створені ним політичні умовини, — то це твердження не є позбавлене підстави. Поділ на переможців і переможених, брак толеранції до переможених, централізм, уніфікаційні зусилля, легковаження народів, яких Версаль не взяв зовсім під уваґу або які найшлись в залежності від таких побратимів, як серби (доля хорватів і словінців), це причини, які лягли у підстав масових стрілів, які лунають по всій Европі впродовж цього року.

Закарпаття.

СКРУТНЕ ПОЛОЖЕННЯ Т-ВА „ПРОСВІТА" В УЖГОРОДІ.

Т-во „Просвіта" в Ужгороді попало в конкурс. Перед усім нашим громадянством за Карпатами вигринуло питання: як врятувати Товариство від упадку? На цю тему помістив д-р Мих. Бращайко передову статтю в „Українському Слові", з якої довідуємося, що грошеві трудноші ужгородської „Просвіти" повстали головно наслідком удержування довгі роки постійного театру, а також і через те, що в державнім бюджеті на рік 1923 було для театру „Просвіти" призначено 1,000.000 кч., а з того дійсно дістала „Просвіта" лиш 200.000 кч. Іменно тодішній міністр шкільництва д-р Вавро Шробар дав 800.000 кч. як наглу поміч словацькому театрові у Братиславі з тим, що за короткий час „Просвіта" дістане ці гроші. Небавом д-р Шробар як міністр уступив, а „Просвіта" й до нинішнього дня тих грошей не дістала.

В надії на ці гроші „Просвіта" не ліквідувала зразу театру, але на його удержання затягнула позичку. Тих 800.000 кч. з процентами виросли вже сьогодні на подвійну суму. Окрім того і при будові „Народнього Дому" повстали нові довги. Кіно, яке було приміщене у Нар. Домі два роки йшло дуже добре і принесло більший чистий зиск, як калькульовано. Але потім наслідком крізи та відкриття при кінці 1930 року нового, також модерного звукового конкуренційного міського кіна, прибутки впали до тої міри, що не вистачали вже на амортизацію, проценти і щоденні видатки.

В ціли рятування установи подав Виділ „Просвіти" 1932 року прохання про державну субвенцію в сумі 1,200.000 кч., а потім цю свою просьбу змінив так, що не просить підмоги, лиш державної ґарантії на 2,000.000 кч. Ця ґарантія потрібна для одержання дешевої позички, яку Т-во сплатило би в часі 25—30 літ. Два міліони потрібувала би „Просвіта" тому, бо в міжчасі наросли проценти, а крім того хотіла би виплатити пів міліона кч. позички Земському Банкові у Празі, щоб мати лиш одного вірителя. Прибутки кіна чи пак „Народнього Дому" приносять і тепер, коли „Просвіта" через тяжку фінансову скруту мусіла заключити досить невигідні для себе договори найму, 140—150.000 кч. річно. Ці прибутки зовсім вистачалиб на амортизацію 2,000.000 кч.

В дальшому д-р М. Бращайко застановляється над можливостями рятунку „Просвіти" в чому заінтересоване сильно не тільки наше громадянство, але й чсл. держава. Про це читаємо:

„Щодо можливости врятування „Просвіти" при державній допомозі, то про це не може бути найменшого сумніву. Наша держава має більше міліардовий бюджет і в тім бюджеті міліон або два великого значіння навіть при нинішній господарській крізі не мають і не можуть мати. На культурні цілі жертвує держава і цього року величезні суми. Напр. для театрів призначено у бюджеті 11,280.000 кч. День-у-день читаємо, що на публичні будови, на мости, на дороги, на реґуляції рік і т. д. дає держава міліони. Хай вистане напр. згадати, що Ужгород дістав на новий міст через ріку Уж 2,000.000 кч., що в Михалівцях тепер будують хліборобську школу — міліоновим накладом, у Велятині коло Хусту поставлений залізний міст через Тису, до якого держава додає 1,200.000 кч. і т. д. і т. д. — Тож колиб ішло не про ґарантію, але навіть про дар для „Просвіти", то влада має можливість найти цю суму та її виплатити.

Відома річ напр., що пару літ тому праський Національний Театр дістав 8 міл. кч. субвенції. Таксамо відома річ, що Словацька Матиця дістала від перевороту десятки міліонів підмоги, а крім того виставлено для неї державним коштом величаву будову в Турч. Св. Мартині — як зачувати — за 12 міл. кч.

Ми побудували собі „Народній Дім" самі, самі хочемо його виплатити й удержати, а від держави домагаємось лиш поруки та вможливлення дешевої позички".

На закінчення своєї статті висловлює д-р М. Бращайко надію, що чсл. уряд прийде „Просвіті" з допомогою а таким чином та центральна освітня установа на Закарпатті буде врятована від загибелі.

КАТАСТРОФАЛЬНИЙ ВИНОЗБІР.

Власники виниць на Закарпатті сподівалися цього року гарних приходів, тимчасом виноград погнив. В Ужгороді і в Мукачеві є місця, де грозно погнило на 70 відсотків.

СОВІТСЬКИЙ КОНСУЛЯТ В УЖГОРОДІ?

Закарпатська преса нотує вістку, що в Ужгороді мають у найкоротшому часі відкрити консулят СССР. Кажуть, що уряд чсл. республіки предкладав на осідок консуляту місто Кошиці, але уряд СССР настоює на тому, щоб консулят був в Ужгороді.

Зріст чи убуток учнів у нюйорських школах?

НЮ ЙОРК, 27-го вересня. (Вл. кор.) Евген Ніфенекер, директор шкільної статистики в Ню Йорку, оголошує помічення з нагоди запису до прилюдних шкіл. Він каже, що цього року підскочило число студентів у вищих прилюдних школах на 10,818 у порівнанні з попереднім роком. Це вказує на велике зацікавлення молоді наукою. Він каже, що 91 відсотків дітей у шкільному віці може тепер ходити на науку з повним научним пляном, а не також поступ.

В елементарних (вселюдних) школах слідно упадок дітвори на 6,737 у порівнанні з попереднім роком. Отже це убуток, а не приріст, як бувало ще перед двома роками. Ніфенекер пояснює цю причину замкненням іміґрації, бо головно іміґранти збільшували число населення в Ню Йорку і їх діти заповнювали нюйорські школи.

Крім цього є ще убуток шкільних дітей на 15.408 осіб, але це вже тому що вони перейшли до інших шкіл — каже директор.

Незавидна селянська доля.

Після всяких запевнень перед світом про „цілковиту свободу" селян-одноосібняків у Совітах та після осягнення бажаних дипльоматичних успіхів у Женеві, Совіти вертаються до свого перерваного завдання, цілковито знищити незалежного селянина. Коли зважити, що самостійне господарство було найбільше розвинене на Україні, то не буде сумніву, що теперішні розпорядки звернені в головній мірі проти українського селянина.

„Таймс" з дня 1. ц. м. подає докладне звідомлення свого кореспондента про ці переслідування самостійних селян.

„Совітська влада — пише „Таймс", — почала, як можна спостерегти, нову фазу примусової соціялізації селян у СССР. Два роки тому уряд припинив був похід колективізації, пояснюючи своє припинення тим, що він закінчив перший її період. Після урядового звідомлення, дві третини всього селянства орґанізовано в колективні господарства..."

Але недавно почалася нагла зміна на гірше „Цього літа совітський уряд дав до пізнання, що два роки перемиря покінчилися. Не вважаючи на обіцянки, які уряд дав був пару місяців тому, що буде ставитися однаково до всіх селян, нагло зарядив, щоби самостійні селяни, які не належать до колективних господарств, віддали цілу половину цьогорічного збору для держави — себто більшу пайку, ніж віддають колективні господарства. В червні знов уряд доручив заплату дуже високого доходового податку грішми, крім здачі збіжа. Це дуже важко відбилося на самостійних селянах. Ще не встигли вони сплатити наложеного в червні податку, як уряд проголосив новий, додатковий податок, виключно на селян, які не належать до колективів. Цей новий податок рівний 75 до 100 прц. висоти вже назначеного податку.

„Перший період колективізації переведено примусом, вживаючи війська, щоб упхати селян до колгоспів. Другий період колективізації, як видно, хоче уряд перевести іншою методою, а саме, накладаючи на самостійного селянина такі податки, які його врешті цілковито зломлять. У параграфах нового закону сказано, що збірщики податку дістають повновласть збирати подвійно або й почвірно стільки податку, скільки офіціяльно наложено, з „саботажників та кулаків, а також в тих округах, де селяни мають більше гроша". За цим розпорядком прийде напевно нова хвиля переслідувань селянства. Щоб не допустити до поширення незадоволення в рядах армії, совітська влада звільнила зовсім від плачення податків усі ті родини, яких члени служать активно в рядах червоної армії, або належать до деяких частин резерви".

(УКБЮРО, ЛЬОНДОН.)

За зворот маєтку Габсбурґів.

Лінцський щоденник „Таґеспост" подає цікаві подробиці з переговорів, які веде австрійський уряд з родиною Габсбурґів за посередництвом її повновласника, б. посла Віснера. Не говорячи вже про коронні добра, щодо яких звороту нема навіть мови, решта маєтку може бути тільки частинно звернена. Всі частини цього маєтку, що мають характер публичного користування, як двірська бібліотека і родинна філеікомісова бібліотека Габсбурґів, залишаться власністю держави. Зате звороторві б. цісарській родині підлягали би добра Ляксенбурґ, Везендорф, комплекс дібр Орт, комплекс дібр Пеґшталь і Матіґгофен, земельний маєток Кляйн-Крамінг, 5 домів у Відні і процентові папери номінальної вартости 105 міліонів корон, але вони переважно втратили вартість. Дальше дві палати бічної лінії арх. Карла з т. зв. Альбертиною, габсбурсько-льотаринґський родинний скарб і приватні дорогоцінности. Цісарський скарб, що обіймає коронні клейноти, віденський Гофбурґ і замок Шенбрун залишаться власністю держави.

Одночасно з переговорами про зворот Габсбурґам приватної власности ведуться переговори про знесення обмежень щодо побуту членів габсбурської родини в Австрії, за чим промовляють практичні мотиви, щоби на випадок звороту Габсбурґам такого великого маєтку доходи з нього залишилися в краю.

Революція в Еспанії.

В АСТУРІЇ ЙДУТЬ ЗАВЗЯТІ БОЇ.

МАДРИД, 11. X. ПАТ. Оголошено тут вістку, що при перших проявах невдачі катальоського повстання більшість провідників утікла. В Барцельоні відбудеться врочистий похорон вояків, що полягли в боях. В Астурії тревають ще завзяті бої. Число повстанців, озброєних новочасними скорострілами, доходить до 40.000 людей. Вони ставлять сильний опір урядовим військам.

ПАРИЖ, 11. 10. ПАТ. З Мадриду повідомляють: Військові операції приняли дуже поважний характер. Не є це звичайна пацифікаційна експедиція, але справжні воєнні операції, в яких військо вживає артилерії й літаків. В акції бере участь кілька тисяч вояків, що виступають у трьох кольонах, які окружують повстанців. Незабаром всі три кольони злучаться в гірничому басейні.

БОЇ В МАДРИДІ, КОРДОВІ І БІЛЬБАО.

БЕРЛІН, 11. 10. Вчора вечором арештовано в Мадриді кількох революціонерів, що стріляли до поліції. У вівторок арештовано в Мадриді 270 осіб. Підчас ревізії знайдено багато зброї, м. і. скорострілм. В Кордові і Більбао йшли вуличні бої між революціонерами і поліцією. До поліції стріляли з дахів. Багато є ранених і вбитих.

ПЕРЕМОГА ЕСПАНСЬКОГО УРЯДУ?

МАДРИД, 11. 10. ПАТ. Уряд оголосив радієм, що повстання в Астурії й Кастилії оста-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. ЖОВТНЯ 1934.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ. 65

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

Б. У. й іменування старшин. — Дистинкції для старшин і підстаршин. — Один лист от. Коссака. — Зрівнання членів добровольчих формацій з членами збройної сили.

(Докінчення.)

Хоч Б. У. запевняє, що пропозиція на офіцерів, вислана мною ще у вересні, є полагоджена і в стані експедиції, ані я, ані ніхто інший відповіди у цій справі не дістав. А що торкається жалоб старшин на те, що їм не виплачували належних платень, то вони почасти мали рацію. Ту справу щойно пізніше правильно ведено.

Б. У. користала ще тільки раз із свого здогадного права іменувати старшин. Було це на засіданні дня 21. 12. 1914, коли іменувала четарем Юліяна Буцманюка, якому „поручила рівночасно знимати світлини в полі" та Юліяна Нестайка „з рівночасним приділенням його до кадри з функцією інструкційного четаря (**Instruktionsoffizier**"). До урядової своєї дописки додає Б. У. таку нотатку: „Проситься приняти до відома отсі іменування і для четаря Юліяна Буцманюка вислати письменне приділення до „Боєвої Управи", яка вишле його потім з фотографічним апаратом у поле".

Б. У. зайнялася також виповненням домагання міністерства подати до відома та затвердження АОК. дистинкції для офіцерів та підофіцерів. Д-р Гірняк, який перебував під той час у Відні, пише в листі з 15. XII. 1914, що висланий проект є ось такий: „1) Для офіцерів: на ясно-синіх вилогах золоті розети (**Sternrosetten**) і портопе, як для військових урядовців; евент. портопе офіцерське, зн. золоте — мережане синім шовком (зам. чорним). 2) Для підофіцерів: на тих-же вилогах білі шовкові розетки і портопе з жовтого шовку без орла. **Iunctim** з тим рішила У. Б. У. після затвердження проєкту нач. командою армії (АОК) вислати в поле: а) пароль, готові до нашиття, для всього полку, б) матові ґузики також для всіх, в) відповідну скількість ігол та ниток, щоб улекшити шиття в усім полку".

У листі згадує д-р Гірняк про свої клопоти з евіденцією урльопованих стрільців і страт. Відпущені з поля або з кадри без виплати поборів находять Б. У., яка і так не мала майже ніяких засобів. Щоб усьому тому запобігти, просив д-р Гірняк „заборонити видавати урльопи до Відня".

Що після мого повороту з Відня відносини в полі між стрільцями не поправились, доказом того хочби лист от. Коссака з 16. XII. 1914 р. Він заявляє охоту поїхати в Туреччину. „Я тутешньої роботи маю досить. Мої нерви вже неможливі і я ввесь розбитий. Працюю чесно, а за це маю інтриґи наших таки людей. Замість мені додати сили, відбирають мені все. Можеб показався д-р Томашівський або Рожанковський на якийсь час. Я відпочив би кілька днів і знову до праці. Нераз так мені тяжко на душі, що скоро покінчив би з собою, колиб не гадка, що мені цього зробити не вільно як українцеві і як батькові родини".

Догадуюся, що на настрій того листа вплинули вісти з Відня. Одначе мушу додати, що моя оборона от. Коссака вплинула добре на відношення Б. У. і віденської громади до особи от. Коссака. Він, видно, ще не мав вістей про ту переміну в настроях.

З того самого листа видно, що от. Коссак рішуче не думав кинути думки про сполуку влади над обома куренями в своїй руці. Та його думка, хоч грозила розбиттям У. С. С. і довела до відібрання досить великої нашої автономії у тім часі, була така сильна, що він прямував до неї усіми можливими способами.

Щоб покінчити з розпорядками 1914 р., виданими в користь У. С. С., слід згадати про цирк. рапорт М. Кр. Оборони з дня 11. XII. 1914 р, Präs. Nr. 1169/II, де говориться про **Grundsätze für die rachtliche Stellung der poln. und ukr. Legionäre.** На його основі внаслідок цісарського рішення зрівняли членів добровольчих формацій в усіх правах та обовязках з членами збройної сили. Значіння цього рішення мало не лиш внутрішню силу, але розтягалося і на зовні. А видане воно було, здається, з того приводу, щоб ворожі армії уважали леґіоністів комбатантами і тимсамим поводилися з ними згідно з приписами гаґської конференції

точно здавлено. На осн:ві урядового комунікату в ріжних еспанських містах відбулися народні манїфестації, що висловили урядові довіря.

МІЛІТАРИЗАЦІЯ ГВАРДІЇ Й ПОЛІЦІЇ.

ПАРИЖ, 11. 10. ПАТ. З Мадриду повідомляють, що міністерство війни наказало мілітаризацію гвардії і муніципальної поліції.

АЛЬФОНС XIII. ГОТОВ ВЕРНУТИСЬ ДО ЕСПАНІЇ.

Перший раз від часу своєї втечі з Еспанії виступив б. король Альфонс XIII. супроти своїх б. підданих як монарх, хоча живе на вигнанні. Після смерти його сина наспіло так багато кондоленцій з Еспанії, що б. король рішився відповісти своїм приятелям офіціяльним маніфестом, в якому зазначує, що уважае себе дальше монархом і що тільки хвилева політична конюнктура приневолила його покинути край, до якого має надію вернутися. Маніфест кінчиться запевненням, що як тільки його нарід того зажадає, він готов кожної хвилини причинитися до відбудови батьківщини

СМІХ ЛЮДЯМ СКАЗАТИ.

Триндик був у кіні.

Погано, коли референти від політичних статтей пишуть про кіно. Ще гірше, коли малі фейлетоністи не визнаються ані в кіні ані в політиці і йдуть до кіна робити політику. Має „Новий Час" малого фейлетоніста. Талановитий це хлопчина. Що кропне, то все це йде просто до друку. Ніхто не вчить його, ніхто не потягне за чуприну, коли думае зовсім попольськи: „Іnша є отже"... І хлопчина починає вже давати лекції патріотизму.

Пішов Федь Триндик раз до кіна. Фільма була польська. Не подобалась йому дуже. Купив собі „Курер Віленьскі" (ніхто його тут не читає і є з чого відписати) і прочитав там, що „Чи Люцина — дівчина" це „буйда". Узяв потім „Діло" і прочитав, що це комедія першорядна. Схопився бідолаха за голову. Тут пахне зрадництвом! Хвалити польську фільму, тоді як „Курер Віленьскі"...

Бахнув фейлетон. Такий політичний, як за найкращих часів Паліївщини, коли все у „сусідів" пахло йому угодовщиною і зрадою. Невідомо, чи хто в редакції „Н. Часу" читає фейлетони Триндика. А з них можнаб зробити нераз принципіяльну передовицю.

А вже зовсім негарно, що редактори „Н. Часу" дають свому малому фейлетоністові так рідко білети до кіна. Нехай ходить хлопчина і вчиться. Тільки з одним застереженням: не з кухаркою. Бо тільки в товаристві кухарки можна мішати політику з Люциною.

З природи й техніки.

ТРАҐІЧНА НАУКОВА ЕКСПЕДИЦІЯ.

1925 р. вибралася до Перу німецька наукова експедиція, що складалася з 32 осіб. Керманичем експедиції був хемік Отто **Шульце.** Завданням експедиції було дослідити фармакольогічні прикмети тропікальних рослин, яких вплив на людський організм ще досі не досліджений. Після переходу рівниною Ґран Шако, Болівією та горішнім Перу експедиція вернулась недавно до Ґваяквілю в Едвадорі. З 32 учасників експедиції лишилось живими тільки 11 осіб. Двацять осіб померло на тропікальні недуги або згинуло в нещасливих випадках. Керманича експедиції спалили перувійські індійці.

Наукові здобутки цієї трагічної експедиції мають бути величаві тому, що вона відкрила цілу низку невідомих досі алькальоїдів та перевірила лікувальні прикмети великої кількости невідомих досі рослин.

ФОТОТЕЛЕҐРАФІЧНА СЛУЖБА У ФРАНЦІЇ.

З весною ц. р. завели у Франції правильну фототелеграфічну службу. Завдяки їй можна висилати з Парижа фотографії телеграфом до сприймальних стацій у Франції і за границею. Таким робом телеграфічна пересилка фотографій та репродукцій документів можлива з Парижа до Льондону, Амстердаму, Штрасбурга, Ліону, Ніцци, Марсей і Бордо. Цю комунікацію поширять незабаром і в інших напрямах. Оплата таких фототелеграм залежить від віддалі, одначе мінімальна ставка рівна приблизно 100 золотим

ДОСЛІДИ НАД ЛІБІЙСЬКОЮ ПУСТИНЕЮ.

У неспокійних воєнних роках почались модерні досліди над лібійською пустинею. Саме тоді оази Куфра стали базою для диверзійної акції арабської релігійної секти сенуссі, що боролися проти військ антанти при помочі турків і німців. На північ від озера Тсад воювали проти сенуссів французи, на лібійській пустині англійці, а у Лібії італійці. Одначе ці воєнні ділання не зліквідували організації сенуссів. Це сталося щойно у 1931 р., коли італійці зайняли підчас пацифікації Лібії цілу її полудневу частину враз з Куфрою та Феззаном. Одначе боротьба з сенуссі підчас світової війни має величезне значіння для географії, бо саме ці бої довели до того, що французький полковник Тільо розслідив докладно величезний гірський масив Тібесті. Ци мбоям завдячують географи перші конкретні відомости про середину пустині та про велику депресію Каттара (—134 м.) у північній її частині.

Зараз після війни кинулися досліджувати лібійську пустиню англійці й египтяни. Трудноші цих дослідів у тому, що бракує там зовсім води до пиття та у величезнім морі пісків, що його недавно поборола самоходами англійсько-египетська експедиція **Клейтона.** Висліди останньої експедиції (з 1932 та 1933 р.) обговорює саме **Пендерель** у англійськім „Географічнім Журналі". Ця експедиція вживала самоходів, а мала крім цього авіонетку для недалеких летів понад досліджуваними областями. Ці лети над полуднево-західньою частиною египетської території обіймали широкий шмат землі та вможливили виділити у цій области нову географічну одиницю — плиту Джільф Кебір.

Лібійська пустиня це назагал рівнина, що спадає звільна до півночі, покрита пісковими засипами, що доходять подекуди до 100 метрів висоти. Сухі корита уедів, що глибоко врізуються у рівнину, роблять цей краєвид більш ріжнородним. У південній частині цієї рівнини стрічаємо горби, що мають характер гірських масивів. Їх висота сягає до 2000 метрів. Назвали їх Джебель Увейнат, Джебель Аркену і т. д. Перший з них є зовсім масивною гірською групою на границі Лібії, Єгипту та Судану. Тільки там є добра вода до пиття.

Зате Джільф Кебір, що находиться на півночі від згаданих горбів, є височиною, що має 1000 метрів понад рівень моря та обнижується до півночі. Її поверхня рівна біля 40.000 квадратових кільометрів. Нема там зовсім води, зате стрічаємо на скелях старі рисунки звірів. Це свідчило би про те, що люди жили там тоді, коли клімат на Сагарі був вогкіший.

ФІКЕРА 365.

Одна німецька фірма розпочала продукцію нового протиракового препарату „Фікера 365", якого завданням є зміцнити при схильности до рака оборонні сили організму.

Препарат цей походить від проф. Каетана **Фікери,** директора національного інституту для дослідів над раком у Мілано. Цей дослідник є одним з найстарших і найвизначніших піонірів біольогічної методи лікування рака. А саме Фікера ствердив, що організм має в собі субстанції, які сприяють розвоєві рака, а також інші, що спиняють цей розвиток. М. і. спиняючі субстанції находяться у селезінці, кістяним стрижі і т. ін. Отже новий препарат є екстрактом з таких антибластичних (спиняючих ріст новотворів) органів.

Впорскнений препарат „Фікера 365" нерідко вбиває новотвір, якого не можна було знищити ні хіруріґічно (операцією) ні насвітлюванням (радом або й рентґеном). Найліпше стосувати новий препарат як помічний лік для оперованих та насвітлюваних хорих. Позитивних вислідів можна теж надіятися у стадіях, що попереджують появу рака, а також в осіб, що дідично обтяжені раком.

СКІЛЬКИ НА СВІТІ РАДІЄВИХ АПАРАТІВ?

Згідно зі статистикою департаменту торговлі Злучених Держав Північної Америки було на цілім світі з кінцем 1933 о. 42 міліони 540

Міжнародня журналістична біржа.

НЮ ЙОРК, 27-го вересня. (Вл. кор.). Декан колюмбійського університету і професор журналістики, Карло Акерман, подає проєкт створення міжнародньої журналістичної біржі. Її метою булоб перевірювати ґазетярські новинки цілого світу і відповідно їх клясифікувати. Акерман думає, що таке міжнароднє ґазетярське бюро виміни багато причинилось би до вдержання миру. Його арґументи такі: Дотеперішні новинки про інтриґи одної нації проти другої викликують ненависть а також і підозріння в націях, які можуть потерпіти шкоду. Зате мало звертають уваги на новинки, які вказують на приязні відносини одного народу до другого. Щоб і такі новинки могли осягнути свою ціль, треба мати міжнародне бюро, де їх реєстровалиб, а потім давали до відома інтересованих держав.

Крім цього задачею такого бюра виміни булоб також слідити за джерелом тих новинок і провірити, чи вони правдиві, чи лише нарочно інспіровані. Це булоб доцільним способом для злагодження цензури в тих краях, де вона нарочно не пускає неприємної правди, а зате пускає у світ навіть ріжні сплетні або вісти, спрепаровані урядом. Акерман думає, що таку біржу можуть сфінансувати американські богачі, подібно, як Пуліцер зафундував ріжні інші журналістичні та літературні стипендії при колюмбійському університеті.

36 відсотків фільм з розбишацького життя.

НЮ ЙОРК, 27-го вересня. (Вл. кор.) Директор організації „Католицька Добродійність" д-р Едвард Мур боронив учора акцію „Леґіону Пристойности" у справі уморальнення американських фільм. Він оголосив вам призбирану статистику, з якої виходить, що 36 відсотків усіх фільм, вироблених у Голівуді, взяті з розбійничого життя американських ґанґстерів. Це має дуже деморалізуючий вплив на молодь, бо вона витворює собі ідеал з фільмових вистав. По обрахункам Мура 75 міліонів осіб в Америці платить кожного тижня вступ до кінотеатрів. Можна собі уявити, який вплив має кінотеатр з такими фільмами на ціле населення.

тисяч 239 радієвих сприймальних апаратів. З цього числа припадає, на Европу 18 міліонів 594 тисяч 605 апаратів себто 43,7 прц., на Зл. Держави Півн. Америки 18 міліонів 500 тисяч себто 43,5 прц. усієї кількости.

900 МЕТРІВ ПІД ВОДОЮ.

Американському дослідникові д-рові В. **Бібові** пощастило піти під воду на 900 метрів глибоко. Цю глибину осягнув він недалеко одного з островів Мелянезії у спеціяльно збудованій кулі „батисфері", з якою дуже добре можна пірнути у глибоку воду. **Біб** ствердив, що денне світло можна ще обсервувати у глибині 570 метрів. При помочі сильних рефлекторів поробив він у морських глибинах цілу низку фільмових знимок. Таким робом утревалений звіриний світ відзначається незвичайною ріжноманітністю і красою.

КОРАБЕЛЬ-ВЕЛИКАН.

26. вересня ц. р. спустили на воду найбільший паровий корабель світа: англійську „Королеву Марію". Має він місткість 28 тисяч тон і майже вдвоє більший від найбільших німецьких кораблів. Потужність корабельних машин рівна 180 тисяч коней, стерно важить 140 тон себто стільки, скільки важать 25 трамваєвих возів.

НОВА ЗМІННА ЗІРКА.

Д-р **Гофмайстер** з астрономічної університетської обсерваторії у Берлін-Бабельсберг відкрив на фотографічних знимках неба нову змінну зірку. Вона находиться у знаці Водолюса. Можна її бачити при помочі зовсім малих далековидів. Силу свого світла зміняє ця зірка періодично в часі 88 хвилин. Щоб зірка перейшла з найслабшого блиску до максимального треба тільки 15 хвилин. Яка причина такої швидкої змінчивости, досі не знаємо.

ЩЕ ПРО КОСМІЧНІ ПРОМІНІ.

Від вересня 1931 р. до травня ц. р. міряли проф. д-р Віктор **Гес**, д-р **Граціядеї** та д-р **Штайнмаврер** натугу космічних промінів на горі Гафелекар (2300 м.) біля Інсбруку. Виявилося, що натуга космічних промінів дещо менша у літніх місяцях, ніж у зимових. Дуже важним вислідом є те, що натуга космічного проміновання залежить від пори дня. А саме вона найбільша вполудне, найменша між 21. і 3. год. вночі. Це безперечно вплив сонця. Одначе не виключена і та можливість, що горішні верстви стратосфери інакше абсорбують (вглитують) космічне проміновання удень, інакше вночі.

50 ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ ЗА ВИНАХІД ЛІКУ НА РАКА.

Центральний екзекутивний комітет у Нанкіні визначив **50** тисяч долярів нагороди за успішний лік проти рака печінки. Кожний лікар без огляду на державну приналежність може старатися здобути цю нагороду.

З приводу цієї нагороди завважують критично німецькі часописи, що цей лікар, що винайде лік проти рака, певно не буде потребувати цієї нагороди. Зате ця нагорода придалась би швидше для уладження лябораторії, де можна би вже тепер працювати над ліками проти рака.

А. Л.

Вистави в Оберамерґаві.

БЕРЛІН, КАП. 26. вересня була остання пасійна вистава в Оберамерґаві в цьому, ювилейному році 300-их роковин тих вистав.

Провізоричні обрахунки з цьогорічних вистав подають дотеперішнє число учасників на 330.000. В цьому 60 тисяч чужинців, самих англійців 23 тисячі, американців 14 тисяч.

У серпні був такий великий наплив гостей, що недоставало для них помешкань. Тому їх приміщено в сусідних селах і містечках. Пересічне число видців на кожній виставі доходило до 6 тисяч, хоча що тижня відбувалося 5 вистав.

АТЕНТАТ НА РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ?

Румунська пресова агенція заперечує поголоски, начеби на короля Карла виконано атентат.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Льорд Роберт Сесіль виголосив у берлінському університеті відчит про охорону національних меншин, в якому заявився за ґенералізацією міжнародніх зобовязань.

— У копальні Пер Ля Паліз згоріло 23-ох вуглекопів.

— На основі нового торговельного договору між Австрією і Польщею вивозитимуть до Австрії меншу кількість безрог, але зате дозволено на вивіз жита.

Дальші подробиці атентату у Марселі.

БЕРЕЖУТЬ МАЛОЛІТНЬОГО КОРОЛЯ.

ПАРИЖ, 11. Х. ПАТ. Король Петро II. з королевою Марією приїхав до Парижа. Поліція спинила поїзд 15 км. від Парижа і під охороною король зі своєю матір'ю приїхав автом до Парижа.

СКОНФІСКУВАЛИ ФІЛЬМИ ПРО ВБИВСТВО КОРОЛЯ.

ПАРИЖ, 11. Х. ПАТ. Поліція сконфіскувала на одним з кораблів, які відпливали з Шербурга до Америки, сім фільмів про вбивство короля Олександра.

ПЕРЕРВАЛИ НАРАДИ.

АНКАРА, 11. Х. ПАТ. На вістку про атентат у Марселі, конференція балканських держав в Анкарі перервала свої наради на необмежений час.

АТЕНИ, 11. Х. ПАТ. На вістку про смерть короля і мін. Барту парлямент перервав свої наради. Уряд проголосив жалобу в цілій державі на один місяць.

ЖАЛОБА.

Югославянський уряд проголосив національну жалобу на 6 місяців; уряд Чехословаччини на 3 дні.

ЗАПОВІТ МІН. БАРТУ.

ПАРИЖ, 11. Х. ПАТ. Мін. Барту залишив заповіт, щоби його поховали без почестей. Всеж таки уряд рішив за його заслуги для Франції поховати його на державний кошт. Похорони мін. Барту відбудуться в суботу пополудні з міністерства закордонних справ. Прем. Думерг виголосить промову про його заслуги. Опісля відбудеться дефіляда війська і домовину відвезуть до палати інвалідів, де духовенство відправить похоронне богослуження. Барту похоронять на цвинтарі Пер Ляшез.

ХТО БУДЕ НАСЛІДНИКОМ МІН. БАРТУ.

Як наслідників мін. Барту називають Еріота, Поль Бонкура, Тардіє, Флядена або Де Жувенеля. Міністром внутрішніх справ буде мабуть Ляваль.

МІН. САРО ВЕДЕ СЛІДСТВО.

ПАРИЖ, 11. Х. ПАТ. Міністр внутрішніх справ Саро візвав директора тайної поліції, щоби склав звіт про хід подій у Марселі.

ПРИГНОБЛЕННЯ В МОСКВІ.

МОСКВА, 11. Х. ПАТ. Большевицька преса подає вістки про вбивство без коментарів. Смерть мін. Барту викликала серед большевиків у Москві пригноблення. Літвінов і Молотов вислали прем. Думергові зояви співчуття.

ПОМСТА ЗА ГНЕТ ХОРВАТІВ.

ПАРИЖ, 11. Х. ПАТ. Багато французьких журналістів широко розписуються про мотиви вбивства. Комуністичний щоденник „Юманіте" пише, що атентат був розпучливим актом пімсти хорватів за їхній гнет сербами. „Котідієн" широко пише про сепаратизм хорватів та про терористичну організацію Павеліча. „Ордре" пригадує, що від недавна прихильники французької політики падуть від куль. І так убито румунського премієра Дуку, Дольфуса та Олександра, до того ще на французькій землі.

ПРИСЯГАЮТЬ НОВОМУ КОРОЛЕВІ.

БІЛГОРОД, 11. 10. ПАТ. Нині в 11. год. було засідання Національного Зібрання сенату та скупштини під проводом маршала скупштини Томашича. Після складення присяги на вірність новому королеві, Петрові II., прийшли до салі реґенти кн. Павло, сенатор Станкович і бан Перович та їх заступники. Реґенти зложили приписану конституцією присягу на вірність королеві Петрові II.

СЕНЗАЦІЙНА ПОГОЛОСКА.

Кружляють поголоски, що до мін. Барту стріляв не убивник короля, але невідомий справник з вікна сусідньої камениці та ще до того з кріса.

Далі кружляють поголоски, що вбивник короля не згинув від масакри юрби, але його застрілили два невідомі людці, щоби не виявив джерела і розмірів змови.

ПОЛІЦІЯ ЗНАЛА ПРО ПЛЯНОВАНИЙ АТЕНТАТ?

Французька преса веде велику нагінку проти поліції. І так „Ле Жур" пише, що французька поліція довідалася про плянований атентат на короля Олександра ще перед кількома днями. Далі „Ле Жур" впевняє, що після вбивства короля плянувано атентат на визначних провідників французької армії.

ДВІ НОЧІ ПЕРЕД УБИВСТВОМ

Останні дві ночі перед убивством короля атентатчик мешкав у готелику в Екс, віддаленому 28 км. від Марселі. Разом з ним були двох людців під прізвищами Крамер і Шан. Оба втікли з Екс негайно після вбивства.

НА СЛІДАХ СПІЛЬНИКА.

ПАРИЖ, 11. Х. ПАТ. У Фонтенбльо жандармерія попала на слід відомого Келемена спільника. Як жандарми війшли в його хату, він привитав їх револьверовими стрілами, опісля втік у ліс. Його стріли не зранили нікого.

ЗДОГАДНИЙ СПІЛЬНИК УТІК.

ПАРИЖ, 11. 10. ПАТ. Аґенція Гаваса уведомляє, що здогадного спільника Келемена арештували жандарми на двірці у Фонтенбльо у хвилині, коли всідав до Евіер-ле-Бен. Підчас ревізії жандарми знайшли в нього пашпорт на ім. Шальмі. Одначе арештований використав тому ву і втік жандармам. Погоня його не схопила.

АРЕШТУВАЛИ ДВОХ ПІДОЗРІЛИХ ЛЮДЦІВ.

БЕРЛІН, 11. 10. ПАТ. Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє: Нині недалеко французько-швайцарського кордону, 8 км. від Женеви поліція арештувала двох людців, яких підозрівають, що вони є спільниками вбивника короля Олександра.

ВБИВСТВО КОРОЛЯ РІШЕНЕ З ВЕСНОЮ.

БУДАПЕШТ, 11. 10. ПАТ. „Уй Маґярсаґ" запевняє, що хорватські еміґранти видали присуд смерти на короля Олександра ще у квітні ц. р. Нелеґальна преса хорватів і македонців писала, що короля Олександра рішено вже давніше вбити і тому домагалася від Палевіча, провідника хорватських терористів, щоби видав приказ виконати атентат.

ҐАНҐСТЕРИ І ЛАЙДАКИ.

Французька преса пише, що французька поліція, крім кількох цінних людей, складається з авантюрників, ґанґстерів, продажних урядовців та політиканів. Преса закидає, що поліція не подбала про належну охорону короля бо не додала королеві Олександрові ескадрони кінноти, як почесної сторожі. Така почесна сторожа була би бодай утруднила атентат на короля.

НОВИНКИ

— **Спільне засідання трьох секцій Наук. Т-ва ім. Шевченка** відбудеться в суботу, дня 13. жовтня, в 18. год. в Бібліотеці. На денному порядку: звідомлення делеґата Н. Т. Ш. з поїздки на конгрес славянських фільольогів у Варшаві.

— **Любка Колеса занедужала.** Як повідомляють віденські часописи, славна пяністка Любка Колеса, що мала перший раз виступити у віденському академічному театрі у пєсі „Червоний стіл", занедужала на катар олегочної і мусіла виїхати на південь. Лікує її інтерніст д-р Тутнавер, який заборонив їй на якийсь час виступати в театрі. Придуману для неї ролю в „Червоному столі" обняла артистка Ортнер Каліна.

— **Новий людовий дім посвячено** в селі Ҁ-нівці біля Петрикова пов. Тернопіль при участи м. і. воєводи плк. Марушевського і тернопільського старости Маліцького.

— **Програми фахових шкіл.** Міністерство освіти виладжує програми навчання для нового типу середніх фахових шкіл. Досі виладжено програми для шкіл столярських, кравецьких, механічних і білизняних. Програма навчання передбачує поза фаховими предметами науку про Польщу, історію, господарську географію, рисунки й одну чужинну мову. До фахових предметів належать: технольоґія дерева, матеріялознавство в школах столярських, токарство, ковальство і шлюсарство в школах механічних, крій і науку про вбори в школах кравецьких. До середніх фахових шкіл будуть приймати молодь у віці від 14 до 17 літ після скінчення 6-клясової вселюдної школи.

— **Недозволені льотерії.** Найвищий суд у Варшаві видав рішення в справі каральности льотерій, уладжуваних без дозволу скарбової влади. Навіть коли льотерійна гра не сполучена зі стратою для учасників, це не виключує каральности. За недозволену льотерію слід уважати кожну льосову гру. Тому на основі рішення Найвищого Суду переступством є всі конкурси, фантові льотерії, колеса щастя, льотерії зі солодощами і т. п.

— **Пересторога.** Якийсь псевдо-студент, що зове себе Іваном Роговським, ходить по домах і покликується на доручення п-і Любови Панчишинової та збирає якісь збірки. П-і Панчишинова заявляє, що не має з тим добродієм нічого спільного і перестерігає перед обманом.

— **Чеська православна церква у Празі.** В неділю 14. ц. м. відбудеться посвячення чеської православної катедральної церкви у Празі. Богослуження відправлятиме чеський православний єпископ Горазд.

— **Асекураційна спекуляція.** Перед трибуналом присяглих суддів у Львові розпочалася розправа проти двох паліїв: 28-літнього Авраама Ерліха зі Стрілок пов. Бібрка і 19-літнього Давида Штурма. Дня 17. травня ц. р. в ночі вибухла на поді дому Ерліха пожежа, яку швидко згасили сусіди. В часі доходження поліція ствердила дивні факти, що попередили пожежу. Виявилося, що Ерліх недавно перед пожежою заасекурував дім на 6.450 зол. і в розмовах зі сусідами він сам і його жінка говорили, що мають недобрі передчування, що їх хтось підпалить. Як ствердили свідки, першим на поді дому, що зачав горіти, був Штурм, який розбив бутлю з запальною рідиною, щоби спричинити більший вогонь. Наслідком того Ерліха і Штурма арештовано.

— **Краєва хроніка.** В Кульчичах Шлях. пов. Самбір згоріла загорода Григ. Кульчицького, обезпечена на 2.500 зол. — На дорозі в Батятичах пов. Камінка Стр. хтось застрілив з револьвера місцевого господаря Пйотровського. — В Ковжу пов. Коломия утонув у відноэі Черемоша в приступі падачки Петро Фербей. — В Брошеві застрілився наслідком духової депресії кельнер Володимир Вандів. — В Кутах пов. Золочів Михайло Петрович убив сокирою Ксеньку Пастух, з якою жив у конкубінаті, а потому повісився на вербі. — В млині Найбавера в Стрию згинув Лободзовський, присипаний зерном. — В тартаку Ґлезінґера в Брошневі пов. Долина згинув один робітник при натяганні трансмісійного пояса. — 72-літня Марія Кусь, переходячи в ночі крізь міст між Різдвяними і Бернадівкою, впала з мосту і втопилася. — В Мостах Великих відобрав собі життя кравець І. Рачинський з причини грошевих клопотів.

— **На кару смерти** засуджено в Пйотркові Владислава Таладу, 34-літнього маґістратського робітника, що вбив свою 40-літню любовницю Юзефу Томашевську.

— **13. ЖОВТНЯ 1934. Дансінґ Медиків в салі Народнього Дому, Рутовського 22. Початок в год. 20.** 418

— **Фатальний вислід матури.** Із 379 абітурієнтів, які ставилися до іспиту зрілости в осінньому речинці в Чернівцях допущено до письменного іспиту тільки 150, а іспит зрілости здало тільки 80 кандидатів. Відсоток тих, що перепали при сьогорічній матурі, найбільший за останніх 9 літ.

— **Жертва большевицького режіму.** У Фінляндії біля Петсаме знайшли чоловіка, що вмер з голоду. З документів, які мав при собі, показалося, що це Олксандер Валевський, б. професор большевицького університету в Полтаві. Документи буле виставлені в українській мові. Мав 29 літ і був професором математики. Перед кількома роками большевики заслали його до Мурманська, звідки втік до Фінляндії і по дорозі згинув з голоду. Два кільометри дальше находилася людська оселя, але дійти до неї він не мав уже сили.

— **Старезний студент університету.** Рекорд щодо віку серед університетських студентів осягнув Педро Абуельо в Сараґосі, який записався на перший рік як студент медицини. Він має 81 літ і досі ніде не студіював.

— **Людоїди в Судані.** З Хартуму (Судан) наспіли вістки, що в околиці Вамба (бельгійське Конго) біле і чорне населення терпить сильно від безнастанних нападів канібалів, які заскакують самітно положені оселі, вимордовують мешканців і пожирають. Активність канібалів стає поважною проблемою для влади, яка приневолена зорганізувати военний похід проти людоїдів. Бельгійська кольоніяльна поліція влаштувала в останньому часі карну експедицію і при тій нагоді зловлено 30 канібалів з племени цапо-цап і арібемо, яким доказано, що їли людей. Всіх трийцятьох страчено в короткій дорозі.

— **Життя наслідує літературу.** У Пенсильванії в місті Уількесбар судили минулого тижня 21-літнього студента Роберта Едвардса за те, що вбив на ріці, плаваючи човном, свою 27-літню приятельку Фріду Кечні. Всі подробиці й обставини цієї трагічної події сходяться точнісько з повістю Теодора Драйзера „Американська трагедія", відомою теж із фільми. Едвардс був приятелем Кечні від молодих літ, в університеті познайомився зі студенткою Крен і щоб з нею оженитись хотів позбутись її суперниці. Едвардса засудили присяжні судді на смерть. Письменник Драйзер був на процесі і стежив за тим, як життя повторило придуманий ним сюжет. Дуже можливе, що засуджений герой попробував наслідувати прочитану повість.

— **Світло з місяця в радіо.** Празька радіова стація зробила цими днями незвичайні досвіди. Світло, яке виходить від місяця і зір, перетворювали у звук і передавали його слухачам. Телескоп спрямували на місяць; жмут світла падав на звукову стяжку. Після цього зробили те саме з зорями. Звук від місячного сяйва дуже нагадував той, який чуємо з голосника. Найцікавіше те, що звук, який чули люди на землі належав до 1908 року. Бо світло від звізди, з якою робили цей досвід, іде нормально 26 і пів року.

— **Голуби помагають опіюмістові.** Льондонська поліція арештувала у китайській дільниці продавця опію Ту-Лінґ Сама, після трусу зробленого в його хаті. Він мав голубник повний голубів, що переносили у коробочках привязаних до ніг опій для своїх клієнтів. Найшли в нього теж книжки без листків, між якими був схований опій.

— **Ріжні вістки.** З Каліфорнії повідомляють, що у пристані Сан-Педро відкрили в американській фльоті большевицьку організацію, що могла підготовити бунт. — Німецька державна палата заборонила нім. музикам уживати чужих імен або псевдонімів, що не звучать по нім. — У Москві приймали франц. летунів офіціяльним бенкетом. — В околиці Вильна селяни зловили палія, всадили його руку до вогню, заки вона зовсім не спопеліла. — Цими днями покінчила 98 літ відома французька письменниця Жіліет Адам, якої політичний сальон у Парижі мав славу після війни 1870 р. — Брянський залізничний двірець у Москві назвали „київським". — Біля Парижа в венсенському лісі згоріло в стайні підчас пожежі 11 першорядних перегонових коней, що належали до міста Парижа. — У Каїро в селі Беґа 8 осіб умерло від затроєного верблюжого мяса і 120 лежить у шпиталі.

— **До відома українського студентства у Львові.** Академічна душпастирська канцелярія міститься в домівці Марійського Т-ва Молоді при вул. Сикстуській 39 а і є чинна щодня від 12—13 год., крім неділь і свят. В тому часі можна реєструватися і засягнути від душпастиря інформацій та порад. Реєстрація студентства потрібна для статистичних цілей. В неділі й свята відправляється постійно академічна Служба Божа з проповідю в 9. год. в церкві св. Духа при вул. Коперника. Сповідь можна відбути в тійже церкві кожної суботи і в навечерія свят від год. 16.30—17.30 — **Академічне Душпастирство.**

ВІДГУКИ ДНЯ.

ФЕСТІВАЛЬ.

Був фестіваль. Чуже, щоправда, слово, але рідні орхестри.

Відбувся він у минулу неділю, на площі Сокола-Батька при величезній фреквенції почесного комітету, а при малій — публики.

Сім трубних орхестр пописувалось грою, а один чоловічок... патріотизмом.

Про патріотизм годі мені ширше розводитися, бо основою нинішнього фейлетону не є ця вдячна тема. Скажу тільки коротко: благословення патріотичного інциденту з цьогорічного сокільського здвигу буде ще довго „со всіми нами".

Починається, наприклад, якась імпреза. Настрій святочний, погода вимріяна — „лиш дивитись і радіти і нишечком втирати сльози", очевидно — сльози радости, захоплення, чи іншого подібного душевного стану. А тут вам перед очі гульк — козарлюга! Років пятнацять, може пятнацять з половиною.

І взявшись попід боки, гука:

— Годі цього хрунівства!

Ніхто не бере козарлюги за шиворот, а всі розпитують:

— Скажіть (обовязково: будь ласка!), що за хрунівство.

Козарлюга, хоч і нерадо, але дає пояснення, імпреза рветься, счиняється замішання. Одні бояться не признати рації, другі признають, хоч не знають у чім річ, а треті втихомирюють. Справа в патріотизмі, а це справа дуже делікатна.

Але, але... я про патріотизм, а тут фестіваль жде.

Отже був фестіваль.

Направду треба подивляти орґанізаторів фестівалю, що потрафили в таких тяжких часах стягнути сім орхестр і уладити такими скромними засобами симпатичне і повчаюче свято.

Хтось подумав би: орґанізатори музичного фестівалю?! Певно якісь музичні кола, може прихильники музичних кол, а що найменше руханкові товариства!.. А бачите — ні.

Товариство українських дозорців „Воля" взялося за це діло і вивязалося зовсім добре з поставленого завдання. Зайвий доказ на те, що не святі горшки ліплять.

Інша справа орхестри...

Одні грали ліпше, другі гірше, як то звичайно буває.

Зате одно цікаве:

В кожній музичній точці був один і той сам рефрен:

„Львів повинен вже нарешті мати бодай одну добру, репрезентаційну орхестру!"

Галактіон Чіпка.

З кіна.

КІНА „КОПЕРНИК" і „МАРУСЕНЬКА": „ІМПЕРАТРИЦЯ" (з Марленою Дітріх).

У цій фільмі сподівались ми побачити Катерину Вел. вже на престолі, тому, що перша фільма з життя великої російської імператриці, з Єлисаветою Берґнер, показувала нам Катерину Вел. в її молодечих роках аж до приходу до влади. Тимчасом і ця фільма повторяє ту саму добу. Берґнер зображає нам молоду німецьку княжну — майбутню російську імператрицю дитячо наївною, — М. Дітріх надає цій наівности рисв затурканости. Перехід від остраху, ніяковости і незрозуміння свого середовища до перших проблисків жіночої зрілости майстерний у Марлени. Є у фільмі дві чудові, дрібні сценки: зі стебелинками на соломі і зі свічкою у церкві, коли полумя блимає, наче вперше пробуджена свідомість. Режисер Штернберґ за багато ваги поклав на декоративний бік фільми і при цьому завадто довірив мабуть власним силам. Замісць запрохати до співучасти добрих знавців російської історії. Церковні дзвони, процесії, військові паради, багатотисячна юрба — все це добрі кінові ефекти, але тільки кінові у гіршому значінні. Коли нпр. слухаємо церковної відправи, хотіли б бодай мати враження, що вона нагадує російську православну церкву. Дзвонів і процесій рішуче у фільмі за багато. Ролі Петра-ідіота з несамовитими очима і вел. князя Сергія — першорядні. Фільма ефектовна, але полишає голод чогось глибшого.

Із судової салі.

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД У ЛЬВОВІ КАСУЄ ВИРОК ПЕРЕМИСЬКОГО СУДУ.

До поміщеної в ч. 255 „Діла" з дня 24. IX. у відділі „Краєва хроніка" нотатки: „Апеляційний Суд у Львові потвердив присуд перемиського суду, який засудив колишнього суддю Коляджина в Судовій Вишні за діяльність на шкоду вірителів на 8 місяців вязниці", прошу отсим ласкаво не відмовитись помістити в „Ділі" отсе спростування: Неправдою є, начеб Апеляційний Суд у Львові затвердив присуд перемиського суду, що засудив колишнього суддю Коляджина на 8 місяців вязниці, натомість правдою є, що Апеляційний Суд у Львові **в цілости скасував дотичний вирок перемиського суду,** увільняючи тимсамим емерит. суддю й оборонця в карних справах Маріяна Коляджина в Судовій Вишні від вини і кари.

Маріян Коляджин.

СПОРТ.

ДЕЩО ПРО ЧЛЕНІВ ТА СИМПАТИКІВ СПОРТОВИХ КЛЮБІВ.

Кожний спорт. клюб прямує до того, щоб мати якнайбільше членів. Чим більше членів — тим могутніший клюб, тим більше поле ділання перед ним. Загально членів у спорт. клюбах можна поділити на дві частини: 1) члени чинні і 2) члени спомагаючі-організатори.

Яке завдання тих других, яка ціль їх приналежности до клюбу — про це спробуйємо поговорити в нинішній статті.

Отож першим завданням та обовязком спомагаючого члена є платити вкладку, без якої клюб не може розвиватися. Зате той член користає з прав члена, як напр. зі знижених карт вступу на змагання. Та у нас дуже часто такий член приходить до каси з легітимацією і вимагає зниженого білету, хоч поза вписовим і першою вкладкою (і то рідко!) вкладок не платить. А не діставши, зовсім слушно, знижкового білету, „гнівається" на клюб, або бодай на того, що сидить при касі.

Дальше до членів-організаторів клюбу належить **організація і провід клюбу.** В нас дуже часто трапляється так, що „діяльні" громадяни „позволяють" вибирати себе до проводу (почести!) і поза паперовою приналежністю ніякої участи в праці клюбу не беруть. За них працює кілька осіб. (І чи то діється таке лиш у спорт. клюбах!?). Вся їхня діяльність зводиться нерідко до присутности на заг. зборах і „ласкавого" позволення вибрати себе до проводу. На засіданнях того проводу в часі цілого року тих людей не видно. Не дивниця може, бо деякі наші „діяльні" привикли за засідання якоїсьтам надз. ради чи іншої контрольної комісії брати гроші. А спорт у нас за бідний, щоб членам проводу платити за втрачений час; навпаки — у нас спорт вимагає деякої посвяти і видатку з власної кишені!

Річ ясна й доказана, що наша спортова публика, симпатики клюбу, спортово ще зовсім не вироблені. Такі симпатики клюбу вимагають від змагунів (напр. копмяча), щоб вони кожні змагання вигравали, щоб на кожних змаганнях доказували чудес. Їх не обходить, що той або другий змагун зле віджовляється або спрацьований, що ціла дружина може бути в хвилевій недиспозиції фізичній і психічній, що й найкращому нога може повинутись... На те все симпатики клюбу не звертають уваги. Їхній клюб мусить виграти й кінець! А по програних змаганнях всі такі симпатики накидаються на змагунів, шарпають їхніми й так уже розбитими нервами, при змагунах заявляють про своє виступлення з клюбу, про неплачення вкладок на будуче і т. д. і т. д. А за день два, як мине горячка, ті самі симпатики знову „далиб голову" за клюб. І тоді насувається питання: Пощо ті гніви і крики, пощо денервувати себе та змагунів, коли без того всього можна добре обійтися? (Варто було читати по часописах про опіку проводу німецької дружини перед змаганнями Німеччина-Польща).

Вкінці симпатики клюбу у нас, як і на півночі дуже часто добачують вину програної свого клюбу в противникові або найчастіше в судді. Правда, трапляється часом, що судді доводять до скажености змагунів і симпатиків своїми мильними чи там анальфабетними рішеннями, та поодиноких випадків не можна узагальнювати. До завдань клюбів належить виховувати симпатиків у спортовому дусі, а до симпатиків українських спорт. клюбів належить (це вже давно повинно було статися!) зрозуміти вже нарешті ідею спорту, українського спорту зокрема.

Богдан Ліськевич.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ

Юрій Косач: СОНЦЕ В ЧИГИРИНІ (повість про декабристів на Україні). З пословом і примітками М. Голубця. Львів, 1934. „Українська бібліотека", ч. 9. Стор. 128.

Юрій Горліс-Горський: ХОЛОДНИЙ ЯР. I. частина. Львів, 1934. Накл. сотн. Івана Зуба. Стор. 171.

Д-р Андрій Ластовецький: ТЕОРІЯ РЕЛЯТИВНОСТИ й ЕКСПЕРИМЕНТ. Відбитка з 2—3 ч. „Технічних Вістей". Львів, 1934.

ЖУРНАЛИ.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, часопис для українського жіноцтва. Рік X. Коломия, 1. жовтня 1934. Додатки: 1) для українського жіноцтва (Світ молоді) і 2) для сільського жіноцтва (Жіноча Воля).

КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО, орган краєвого Молочарського Союзу „Маслосоюз". Рік IX. ч. 10. Львів, 1. жовтня 1934.

МУЗИЧНІ ВІСТИ, орган для поширення музичної культури. Рік I., ч. 4. за вересень—жовтень 1934 (Адреса: Львів, вул. св. Софії 78).

ДА ЗЛУЧЕНЬНЯ Беларуская рэлігійная часопісь. Альбертин. Рік III., ч. 10 (34).

BULLETIN MENSUEL DE RENSEIGNEMENTS ÉCONOMIQUES ET SOCIAUX. Roma, 1934.

—o—

Листування Редакції.

Авторові „Загублених Шляхів": Маємо в тій багато рукописів. Прочитаємо небавом і напишемо Вам свою думку.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича: Львів: (саля Театру Ріжнородностей).

12. X. год. 7·30 веч. Ювилейна вистава в 70-ліття українського театру.

Ходорів:

13. X. Корневільські дзвони.
14. X. Залізна Острога.
15. X. Товаріщ.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 12. X. год. 7·30 веч. „Я переміг зрізу".

Субота, 13. X. год. 7·30 веч. „12.000". Премера.

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 12. X. год. 7·30 веч. Ювилейна Вистава Українського Театру.

Субота, 13. X. год. 7·30 веч. „Дівчата в одностроях".

Кіна.

АПОЛЬО: „Чоловік двох світів."

АТЛЯНТИК: „Чар віденського вальса" (Лео Слезак, музика Штравса).

ВАНДА: „Пісня ночі" (Ів. Кепура), „Вірлятко".

ҐРАЖИНА: „Кво вадіс".

КАСІНО: „Тут царює гумор" (Флін і Флян).

КОЛЬОСЕИ: „Сповнені мрії" і ревія.

КОПЕРНИК: „Імператриця" (Марлена Дітріх).

МАРУСЕНЬКА: „Імператриця" (Марлена Дітріх).

МІРАЖ: „Король циганів" (Дж. Мозіка).

МУЗА: „Чібі".

ПАЛЯС: „Чи Люцина це дівчина" (Смосарська, Бодо, Цвіклінська).

ПАН: „Мільйон на вулиці" та ревія.

ПАСАЖ: „Дівчина на приказ" і ревія.

РАЙ: „Її екселенція прачка" (Ганзі Нізе).

СВІТ: „Завмерлий відгомін".

СТИЛЕВЕ: „Приватне життя Генриха VIII." та ревія.

УТІХА: „Легіон смерти" та ревія.

ХИМЕРА: „Весела Зузанна" (Ліліяна Гарвей).

Закордонне радіо.

Пятниця, 12. жовтня 1934.

Братислава (298,8) 18·0) Музика, **Прага** (470,2) 15·55 Оперетова музика, 19·30 „Димітрій" оп. Двожака, **Париж** (1648) 21·45 „Рахиля" ком. Ґрідета, 22·30 Танк. музика, **Рига** (514,6) 15·30 Лотиські пісоньки, **Берлін** (356,7) 18·30 Пісні, 22·20 Музика, **Франкфурт** (251) 9·15 Пісні, 22·30 Балади Леве (Штрінц, бас). **Гамбург** (331,9) 19·00 Танковий крок (симф. конц.), 23·00 Фортепянове тріо Шумана, **Кенігсвустергавзен** (1571) 15·15 Пісні нім. жінок, **Ляйпціг** (382,2) 20·00 „Ді Фір Гробіяне" муз. комедія Вольф - Ферарія, **Мінхен** (405,4) 21·00 „Дер айферзіхтіге Екстермадурер" (авд. на осн. Сервантеса), **Штутгарт** (522,6) 10·45 Пісні (Ольмесдаль, альт), **Будапешт** (550,5) 18·20 Циг. орхестра, **Міляно** (368,6) 11·30 Легка музика, 13·00 Камер. орх. 17·10 Вок. концерт. **Рим** (420,8) 20·45 Оперетка.

Субота, 13. жовтня 1934.

Братислава (268,8) 16·40 Для дітей, 19·50 Словацькі пісні, 21·15 Кабарет. **Кошиці** (259,1) 17·30 Сільські гармоністи. **Прага** (470,2) 17·05 Суч. рос. пісні. 19·10 концерт військ. орх., **Копенгаген** (255,1) 20·35 Данські пісні, 21·20 „Весела війна" оп. Й. Штравса, **Париж** (1648) 13·00 Симф. концерт, 16·00 Для дітей, 21·00 „Ля Пті Марі" оп. Лекока. **Берлін** (356,7) 18·05 Камер. музика, **Гайльсберг** (291) 11·30 Концерт оп. орх., **Кенігсвустергавзен** (1571) 10·30, 11·30 Для дітей, 20·30 Вес. вечір, **Мінхен** (405,4) 12·00 Концерт, **Будапешт** (550,5) 13·30, 22·40 Циг. орх., 18·40 Арфа, **Палермо** (531) 20·45 „Ле фідь де мадам Анго" оп. Лекока. **Рим** (420,8) 16·30 Для дітей, 17·10 Вок.-інстр. концерт.

Львівське радіо.

Пятниця, 12. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·40 Рекл. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольог. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·1) Концерт, 12·45 Для жінок: Закупно мяса, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Концерт арт. Опера Комік у Парижі (з гр. плит), 15·30 Експорт. 15·35 Біржа, 15·45 Муз. авд.: „Як зазвенять при пісовьці мандоліни" (ревелерси, манд., гітари), 16·45 Для хорих, концерт, 17·15 Солісти: Г. Грабівна (сопран) фортепян, 17·30 Огляд періодиків, 18·00 Сільва рерум, мист. життя, 18·05 Фейл.: Ліста легіонових втрат, 18·15, 19·00 Концерт, 18·35 Ґр. пл., 18·45 Життя та звичаї звірят, 19·20 Актуальна балачка, 19·30 Пісоньки (Вітас, бас) із ґр. пл., 19·50, 19·56 Спорт, 20·00 Як провести свято, 20·05 Муз. балачка, 20·15 Симф. концерт; Веч. денник, Як працюємо, **22·30 Українські поети (рецитація творів суч. українських поетів у перекладі Ол. Бавмгартена та Здз. Кунстмана. Рецитує Кунстман),** 23·05 Танк. музика.

Субота, 13. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Танк. муз. 13·00 Полудн. денник, 13·05 Дрібні скрипкові твори (ґр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Новинки (ґр. пл.), 16·30 Вес. авд. для дітей: „Коґель-Моґель", 17·00 Пісні в супр. форт., 17·20 Фортепян, 17·30 Відч. „Корсет і подружжя", 18·00 Польська фільма на переломі, 18·10 Сільва рерум, мист. життя, 18·15 Гігієні мі-т нги, 18·25 Легка музика, 18·45 В гостині в КОП-а, 19·00 Пісоньки (нар. хор), 19·20 „Шамотули — місто Гальшки з Острога", 19·20 Джезові фантазії (ґр. пл.), 19·50, 19·56 Спорт, 20·00 Легка музика, пісоньки (Ірина Карнеро), форт., 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт (орх.: спів. Міхаловський, бас), 21·45 Село в большевицькій літературі, 22·15, 24·00 Танк. музика, 23·00 Комунікати, 23·05 Льожа Глумливців: „Прошу коханого суду" (авд.).

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.25·50 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·71, Париж 34·89, Берлін 213·25, Цюріх 172·63, Амстердам 378·50, Прага 22·09, Італія 45·36, Нюйорк кабель 5·26 5/8, Нюйорк чеки без трансакцій.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 11. жовтня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів
1 кґ. масла десерового	2·10 зол.
1 л. молока	0·14 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	3·00 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло сильна, на молоко і сметану вдержана, на яйця зниж..

Маслосоюз повідомляє, що від 12. жовтня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Ґловацького 23):

Пантарки пріма		за 1 кґ.	1·20	зол.
„	II кл.	„	1·10	„
Індики та індички	I кл.	„	1·05	„
„ „	II „	„	0·70	„
Курята і кури	I „	„	0·90	„
„ „	II „	„	0·60	„
Качки	I „	„	0·65	„
„	II „	„	0·50	„

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.